

ЦІКАВА МАТЕМАТИКА

Програма факультативного курсу для учнів 6 класу

Автор: *Бондар Любов Миколаївна, вчитель математики та інформатики
Івангородської загальноосвітньої школи I–III ступенів
Олександрівської райдержадміністрації Кіровоградської області*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Орієнтація навчально-виховного процесу на розвиток здібностей дитини висуває потребу вдосконалення форм роботи з учнями, які цікавляться математикою. З цією метою варто ширше використовувати варіативний компонент навчального плану.

Мета курсу — поглибити та розширити знання учнів, здобуті під час вивчення шкільного курсу математики.

Основні завдання курсу:

- формувати стійкий інтерес учнів до математики;
- виявляти і розвивати математичні здібності учнів;
- формувати вміння розв'язувати задачі на кмітливість;
- розширювати і поглиблювати міжпредметні зв'язки;
- підвищити загальну математичну культуру;
- зацікавити дітей вивченням математики, літератури, історії рідного краю, інформатики.

Курс дає можливість у доступній формі зрозуміти практичну роль математики у повсякденному житті. На прикладі літературних творів, народних знань з математики учні мають навчитися розв'язувати конкретні задачі практичного змісту, використовувати математичні ідеї та методи для знаходження виходу з різних ситуацій, що виникають у житті.

У курсі розглядаються такі питання: пошук оптимального вирішення тієї чи іншої ситуації; способи швидких обчислень; задачі на переливання, зважування. Особливою темою розглядаються історичні відомості про

системи числення (десятькова та двійкова), системи вимірювання, переведення з однієї системи вимірювання в іншу, поняття графів, види лабіринтів та способи виходу із них.

Вивчення курсу розраховано на 35 годин. Тижневе навантаження становить 1 годину.

Програма подана у табличній формі, що містить: розподіл навчального часу, зміст навчання та вимоги до навчальних досягнень учнів, а також орієнтовне календарно-тематичне планування курсу. Зміст навчального матеріалу структурований за темами з визначенням кількості годин на їх вивчення.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Лічба всю правду скаже	14
2	Математика в літературі	5
3	«Бодай ходити та не блудити»	7
4	Криптографія	6
5	Резерв	3
	РАЗОМ	35

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів
14	Тема 1. Лічба всю правду скаже Народна математика українців. Народна метрологія (міри, переведення величини з однієї міри в іншу). Задачі на зважування, переливання. Задачі з використанням властивостей календаря, годинника. Обчислення площ і об'ємів. Способи усної лічби.	Учень (учениця): <ul style="list-style-type: none"> знає назви мір довжини; уміє розв'язувати задачі на переливання, зважування, обчислення площ та об'ємів, використовувати властивості календаря та годинника; переводить величини з однієї міри в іншу.
5	Тема 2. Математика в літературі Зв'язок математики та літератури. Використання математичних термінів, розрахунків та прийомів у творах літератури. Задачі, створені літераторами.	Учень (учениця): <ul style="list-style-type: none"> знає приклади використання математичних знань у літературі; уміє розв'язувати задачі на кмітливість.

К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів
7	Тема 3. «Бодай ходити та не блудити» Графи. Лабіринти. Лабіринти в літературі.	Учень (учениця): <ul style="list-style-type: none"> • розуміє поняття графа; • уміє розв'язувати задачі на графи, лабіринти, комбінаторні задачі із застосуванням графів.
6	Тема 4. Криптографія Поняття криптографії, історія її виникнення. Літературні криптограми, їх розшифрування. Поняття системи числення. Запис чисел у десятковій і двійковій системах числення. Арифметичні дії у двійковій системі числення. Відновлення записів.	Учень (учениця): <ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про криптографію, літературні криптограми, їх розшифрування; • уміє записувати число у стандартному вигляді; подавати числа у двійковій системі; переводити число з десяткової системи числення у двійкову і навпаки; • виконує арифметичні дії в різних позиційних системах числення.
3	Резерв Створення проекту «Цікава математика», який базується на матеріалі курсу.	

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ

Номер заняття	Дата	Тема та зміст заняття
Тема 1. Лічба всю правду скаже (14 год)		
1		Народна математика українців. Історичні відомості. Зображення чисел
2		Народна метрологія
3		Міри довжини та ваги. Переведення з однієї міри в іншу
4–5		Зв'язок величин. Розв'язування задач
6–7		Задачі з народної скарбниці
8		Задачі на зважування та переливання
9		Задачі на використання властивостей календаря
10		Задачі з використанням властивостей годинника
11		Обчислення площ і об'ємів
12–13		Способи усної лічби
14		Швидкі (раціональні) способи обчислень

Номер заняття	Дата	Тема та зміст заняття
Тема 2. Математика в літературі (5 год)		
15		Історія математики в літературних творах
16		Літературні задачі Чехова, Салтикова-Щедріна
17		Літературні задачі Ільфа і Петрова, Гоголя, Жуль Верна
18		Математична спадщина Л. М. Толстого
19		Підручник з логіки Шерлока Холмса
Тема 3. «Бодай ходити та не блудити» (7 год)		
20		Лабіринти. Види лабіринтів, способи виходу з лабіринтів
21		Графи. Їхнє походження та графічне подання
22–23		Розв'язування задач на використання графів
24–25		Застосування графів до розв'язування комбінаторних задач
26		Лабіринти в літературі
Тема 4. Криптографія (6 год)		
27		Поняття криптографії. Історія її виникнення
28		Літературні криптограми, їх розшифровування
29		Системи числення. Історія їх виникнення
30		Двійкова система числення. Переведення чисел з десятичної системи у двійкову
31		Дії у двійковій системі числення
32		Відновлення записів у вправах на обчислення
Резерв (3 год)		
33		Розробка та створення проекту «Цікава математика»
34		Робота над проектом
35		Презентація проекту «Цікава математика»

ЛІТЕРАТУРА

1. Басанько А. М., Романенко А. О. За лаштунками підручника з математики: Збірник розвиваючих задач для учнів 5–7 класів.—Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.— 128 с.
2. Конфорович А. Г. Добрий день, Архімеде! Цікаві задачі, ігри, головоломки.— К.: Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь», 1988.— 150 с.
3. Сухарева Л. С. Нова змістова лінія в сучасному курсі математики 5–6 класів.— Харків: Вид. група «Основа», 2008.— 144 с.
4. Поліщук О. Р., Зайчук О. Р. Математична логіка. 5–6 класи.— Харків: Вид. група «Основа», 2007.— 110 с.
5. Пономарьов А., Артюр Л. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник.— К.: Либідь, 1994.— 254 с.